

International
Labour
Organization

Uticaj COVID-19 na dečiji i prinudni rad: Odgovor na krizu - Monitor IPEC+ i Globalni plan generalnog sekretara UN

► Pozadina i obrazloženje

COVID-19 je uvukao svet u krizu, po obimu i razmeri, dosad bez presedana .

Bez sumnje je obnavljanje globalnog zdravlja i dalje prvi prioritet, ali stroge mere koje su potrebne rezultiraju velikim ekonomskim i socijalnim šokovima. Kako se karantini, fizičko distanciranje i druge mere izolacije za suzbijanje prenosa virusa nastavljaju, globalna ekonomija je pala u recesiju. Štetni efekti ove pandemije neće se distribuirati podjednako. Očekuje se da će najviše štete biti u najsiromašnijim zemljama i u najsiromašnijim četvrtima, kao i onima u već nepovoljnim ili ranjivim situacijama, kao što su deca u dečijem radu i žrtve prinudnog rada i trgovine ljudima, posebno žene i devojke. Ove ranjive grupe su više pogođene šokovima prihoda zbog nedostatka pristupa socijalnoj zaštiti, uključujući zdravstveno osiguranje i naknade za slučaj nezaposlenosti.

Glavni međunarodni program ILO za eliminaciju dečijeg rada i prisilnog rada (IPEC+) u toku je u 62 zemlje, na koje sve utiče pandemija COVID-19. Program je razvio planove i strategije za kontinuitet aktivnosti za ublažavanje rizika i nastoji da dodeli dodatna sredstva za podršku naporima za praćenje uticaja COVID-19 na dečiji rad, prinudni rad i trgovinu ljudima, posebno u vezi sa zatvaranjem škola, obustavama poslovanja, nezaposlenosti, gubitkom sredstava za život u pogođenim zajednicama i nedostatkom sistema socijalne zaštite.

Iskustvo iz prethodnih kriznih situacija, poput epidemije ebole 2014. godine, pokazalo je da ovi faktori igraju posebno snažnu ulogu u povećanju rizika za dečiji rad i prinudni rad.

U skladu sa političkim okvirom ILO-a za reagovanje na krizu COVID-19, politikama reakcija zemalja i ILO Monitorom: COVID-19 i svet rada, ova kratka beleška pruža početni okvir za odgovor IPEC+ na krizu. Usluga koju pruža IPEC+ biće deo holističkog odgovora ILO-a za ublažavanje uticaja COVID-19 i za bolju obnovu nakon krize. Odgovor IPEC+ nalazi se pod 3. stubom „Zaštita radnika na radnom mestu“ političkog okvira ILO-a za odgovor na krizu COVID-19.

Delovanje se takođe zasniva na Globalnom planu humanitarnog reagovanja generalnog sekretara UN i Pravilnikom UN-a o uticaju COVID-19 na decu.

Konačno, 2021. godina će biti Međunarodna godina UN-a za eliminaciju dečijeg rada, što će biti idealna prilika da se pojačaju naponi na postizanju cilja SDG 8.7 za okončanje svih oblika dečijeg rada do 2025. godine.

► IPEC+ is operating in 62 countries

► Uticaj COVID-19 na dečiji i prinudni rad

Ako uz osnovne uzroke dečijeg i prinudnog rada uzmemo u obzir i novo, krizom proizvedeno, siromaštvo, ograničen pristup dostojanstvenim mogućnostima rada za one u zakonskom radnom dobu, socijalnu marginalizaciju, diskriminaciju, nedostatak univerzalnog kvalitetnog obrazovanja, povećanje neformalne ekonomije i slab socijalni dijalog, povećava se i verovatnost da će se stanje dečijeg rada pogoršati.

- Ekonomska i socijalna kriza pogodiće posebno teško decu. Procena je da bi 42-66 miliona dece moglo, samo ove godine, da padne u ekstremno siromaštvo kao rezultat krize, uvećavajući, za tu cifru, brojku od 386 miliona dece koja su već nalazila u ekstremnom siromaštvu 2019. godini¹.
- Veliki globalni poremećaji u obrazovanju prouzrokovani merama izolacije i nedostatkom rešenja za učenje na daljinu u mnogim zemljama mogli bi povećati obim dečijeg rada.
- Domaćinstva mogu i sama podsticati dečiji rad kako bi se lakše nosili sa gubitkom posla i zdravstvenim šokovima povezanih sa COVID-19, posebno ako deca nisu u obrazovnom sistemu.
- Deca iz marginalizovanih manjinskih grupa, deca sa invaliditetom, deca ulice i deca beskućnici, deca iz domaćinstava sa samohranim roditeljem ili bez oba roditelja, deca migranti, izbeglice, interno raseljena ili iz područja pogođenih ratnim sukobima ili prirodnim katastrofama, podložnija su dečijem radu i posebno su izložena rizicima u aktuelnoj krizi.
- Deca, a posebno devojčice, osim rizika od dečijeg rada, mogu biti više opterećena poslovima u domaćinstvu i brigama za porodicu.
- Pojedinci koji su izgubili posao u neformalnoj ekonomiji i njihove ugrožene porodice, kojima su hitno potrebna sredstva za opstanak domaćinstava, sa malom ili bez ušteđevine i ograničenim pristupom socijalnoj zaštiti ili drugim oblicima državne podrške, verovatno će biti izloženiji dopunskom riziku da postanu plen zajmodavaca koji daju kredite pod uslovima koji predstavljaju dužničko ropstvo.
- Za radnike na privremenim i povremenim poslovima veća je verovatnoća da završe na prisilnom radu. S obzirom da će sve više radnika vrlo verovatno upadati u dugove da prežive, za njih rizik od povećanja dužničkog ropstva je posebno izražen.
- Kriminalne mreže mogu aktivno koristiti ovu globalnu krizu i iskoristile ranjivosti pojedinaca kako bi dodatno ograničile slobodu žrtava i povećale finansijsku dobit koju donosi prisilni rad i trgovina ljudima.
- Ograničenja u kretanju mogu promeniti oblike eksploatacije, npr. žene i deca mogu biti seksualno iskorišćena i putem društvenih mreža čak i kad su u svojim domovima.
- Stroža kontrola na granicama, takođe, može povećati rizik od trgovine ljudima. U stvari, žrtve sa konfiskovanom dokumentacijom su izloženije riziku od zlostavljanja, pritvora i ponovne viktimizacije od strane bezbednosnih aktera / policajaca koji vode karantine i upravljaju kontrolnim tačkama².
- Žrtvama kojima su oduzeta lična dokumenta mogu se pojaviti dodatne prepreke za pristup zdravstvenoj zaštiti i drugim uslugama vezanim za COVID-19

¹ unsdg.un.org/resources/policy-brief-impact-covid-19-children

² www.globalprotectioncluster.org/wp-content/uploads/GPC-Task-Team-on-Anti-Trafficking_COVID-guidance_final_SM.pdf

► IPEC+ i pristup usredsređen na čoveka u rešavanju uticaja COVID-19 na najugroženije

1. Prisustvo na terenu

Kriza COVID-19 i njen uticaj su različiti od regiona do regiona i od zemlje do zemlje. Sa prisustvom u 62 zemlje širom sveta, IPEC+ sprovodi operacije za sprečavanje i eliminisanje dečijeg rada i prinudnog rada među najugroženijim stanovništvom na planeti, pružajući podršku deci koja su u najvećem riziku, odraslim radnicima, njihovim porodicama i zajednicama. Pored toga, u okviru Alijanse 8.7, multidisciplinarnog partnerstva SDG-a za okončanje dečijeg rada i prinudnog rada, 21 zemlja je nedavno stekla status zemlje u razvoju i obavezala se da će iskoristiti domaće resurse da ispuni cilj 8.7 SDG. Zahvaljujući ovom jedinstvenom miksu prisustva na terenu i političke podrške, ILO ima za cilj da uključi novih 10 zemalja i na taj način obuhvati najmanje milion dodatno ugrožene dece, zajednica i porodica.

2. Mobilizacija regionalnih mreža partnera

Kao sekretarijat Alijanse 8.7, ILO igra ključnu ulogu u mobilizaciji koordinisanog odgovora kroz mrežu od više od 250 organizacija za suočavanje sa izazovima COVID-19 u pogođenim zajednicama i, sa ciljem ublažavanja rizika od ponovnog porasta dečijeg rada i prisilnog rada. Alijansa 8.7 priprema izjavu sa političkim principima i smernicama za zemlje da odgovore na hitne potrebe najugroženijih grupa i da nikoga ne ostave isključenog. Biće održana uska koordinacija sa drugim agencijama UN-a i relevantnim međuagencijskim radnim grupama. Kapaciteti socijalnih partnera i grupa civilnog društva biće ojačani za osmišljavanje efikasnih strategija lobiranja.

Kao primer, Alijansa 8.7 saraduje sa Globalnim maršom protiv dečijeg rada kako bi nadgledala situaciju dečijeg rada kroz svoje partnerske mreže u zajednicama pogođenim COVID-19. ILO će takođe blisko saradivati sa regionalnim inicijativama i takvim organizacijama kao što su Regionalna inicijativa Latinska Amerika i Karibi bez dečijeg rada, Afrička unija, Ekonomska zajednica zapadnoafričkih država (ECOVAS), Inicijativa Južne Azije za zaustavljanje nasilja nad decom (SAIEVAC), Evropska unija (EU) i Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD).

3. Prikupljanje podataka i nova znanja

Pokrenuta su nova istraživanja kako bi se rasvetlilo uticaj COVID-19 na dečiji i na prisilni rad, koja bi uz istraživanja iz prošlih kriza pomogla partnerima i postala sredstva za donošenje kvalifikovanih i pravovremenih odluka kao odgovor na krizu. ILO razvija dokument koji je objedinio rasprave o mogućim implikacijama krize na osnovna načela i prava na radu, kao i poseban dokument o zajedničkom autorstvu sa UNICEF-om, koji istražuje moguće efekte krize na dečiji rad. UNICEF i ILO takođe saraduju na istraživačkom projektu, čiji će rezultati biti objavljeni 2021. godine, koji koristi simulacioni model za procenu uticaja COVID-19 na globalnu prevalenciju dečijeg rada. Konačno, ILO podržava niz istraživačkih aktivnosti na nacionalnom nivou koje imaju za cilj razumevanje situacije i među specifičnim ugroženim grupama.

© Bolanos, G & Vindas, F.

4. Rodno odgovorna rešenja za praćenje i usklađivanje aktivnosti

Za razliku od uticaja na zdravlje, uticaj COVID-19 na socijalno-ekonomski status ranjivih zajednica i porast dečijeg i prinudnog rada nije odmah vidljiv. Međutim, već je očigledno da u ekonomijama u kojima dominira neformalna ekonomija, COVID-19 pogoršava postojeće izazove povezane sa nedostatkom socijalne zaštite, ograničenim pristupom obrazovanju, nejednakosti ili gubitkom zaposlenja i prihoda i mogućnosti za život. Bez hitne prevencije i reakcije, ova situacija će imati pogubne efekte na dečiji i prinudni rad. Stoga je najvažnije da ILO održava i jača svoju trenutnu podršku vladama u uspostavljanju održivih sistema praćenja i kontrole izvršenja. Inspekcije rada i socijalni partneri moraju nastaviti da igraju svoju ulogu čak i u prevladavajućim i izazovnim okolnostima. ILO će se takođe fokusirati na jačanje kapaciteta struktura zasnovanih na zajednici pružajući obuku o bezbednosti i zdravlju na radu onima koji nastave da procenjuju uticaj na ugrožene zajednice nakon ukidanja strogih mera izolacije, a da ne ugroze svoje živote. Pored toga, aktivno učešće više od 30 kompanija i poslovnih mreža sa stotinama članova u dve poslovne mreže Alijanse 8.7 (Platformi za dečiji rad i Globalnoj poslovnoj mreži ILO o prisilnom radu) garantuje važan doprinos praćenju napora da se kriza prevaziđe. Konačno, drastične promene u društvu zbog izolacija, fizičke distance i ograničenja putovanja biće iskorišćene kao prilika za testiranje novih tehnologija, kao što su mapa praćenja lanca snabdevanja zasnovana na masovnom radu i sistemi za praćenje.

5. Izgradnja otpornosti partnera kroz socijalni dijalog

Socijalni partneri su uvek igrali aktivnu ulogu u borbi protiv dečijeg i prinudnog rada, posebno kroz lobiranje i efikasno praćenje. Opređenje ILO za tripartizam nezamenljivo je sredstvo u traženju odgovora na uticaj COVID-19. U stvari, u vreme krize, socijalni dijalog, zasnovan na slobodi udruživanja i efektivnom priznavanju prava na kolektivno pregovaranje, stvara snažne temelje za izgradnju otpornosti i obezbeđivanje posvećenosti poslodavaca i radnika na neophodnim političkim merama. Preporuka o zapošljavanju i dostojanstvenom radu za mir i otpornost (2017) od država članica zahteva da obezbede konsultacije i podstaknu aktivno učešće organizacija poslodavaca i radnika u planiranju, sprovođenju i praćenju mera za oporavak i otpornost. Nastavljajući na postojećoj posvećenosti i saradnji, ILO će nastaviti da radi sa svojim članovima na jačanju njihovih kapaciteta za podsticanje kolektivnih napora u zalaganju za nalaženje rešenja. Takođe će se poseban fokus staviti na ulogu sindikata u nadgledanju rizika od dečijeg i prinudnog rada, posebno u neformalnoj ekonomiji. Elektronske i daljinske platforme testirat će se u slučajevima kada se zbog izolacionih mera ne može ostvariti tradicionalna dinamika i oblik socijalnog dijaloga. Rad ILO će takođe biti vođen nedavno objavljenim izveštajem pod nazivom Upravljanje sukobima i katastrofama: istraživanje saradnje između poslodavaca i sindikata.

6. Preuređenje i inoviranje delovanja

Kriza bez presedana kao što je COVID-19 traži hitnost i daje poseban značaj osnovnom IPEC+ programu na državnom nivou. Korišćenje tehnologije i sprovođenje istraživanja u cilju eliminacije dečijeg i prinudnog rada, istovremeno prezentovanje i primena dobrih praksi i rešenja zasnovanih na dokazima, biće prioritet. Iako je trenutna situacija u novoj istoriji neusporediva po obimu i obimu uticaja, IPEC+ je sakupio značajno iskustvo radeći u brojnim kriznim situacijama, uključujući reagovanje na globalni ekonomski krah 2008. godine i epidemiju ebole 2014. godine. Korišćenjem ovih znanja i iskustava, IPEC+ će formirati nove kratkoročne, srednjoročne i dugoročne odgovore na uticaj COVID-19 na dečiji i prinudni rad od početne faze izolacije do progresivnog povratka na posao. Kratkoročni ciljani odgovori fokusiraće se na smanjenje ranjivosti, podizanje svesti, povećanje koordinacije i razmene informacija između partnera i zemalja kako bi se brzo delovala sa inovativnim rešenjima; srednjoročno, nakon što se kriza stabilizira, primenjivaće se zaštitne mere; a dugoročni pristup će se fokusirati na strukturalna pitanja u skladu sa međunarodnim standardima rada za dugotrajan i održiv odgovor na krizu.

Kratkoročne mere mogu da uključuju:

- ▶ Podizanje svesti o sprečavanju dečijeg i prinudnog rada, s posebnom pažnjom na rad u domaćinstvu i najgore oblike dečijeg rada
- ▶ Usmeravanje adolescenata u radnoj dobi na programe zapošljavanja mladih kompatibilne sa prevladavajućim merama fizičkog distanciranja.
- ▶ Uspostavljanje programa za prenos gotovine kako bi se osigurao kontinuitet poslovanja i kao podrška prihodima ugroženog stanovništva, uključujući radnike u neformalnoj ekonomiji, u saradnji sa ministarstvima nadležnim za socijalnu zaštitu.
- ▶ Donošenje brzih procena radi razumevanja ranjivosti i uticaja COVID-19 posebno na žene i devojčice.
- ▶ Spašavanje radnika koji su bili zatvoreni na radnom mestu i izloženi prinudnom radu.
- ▶ Omogućavanje ugroženim domaćinstvima održive mogućnosti i alternativne mogućnosti za ostvarivanje dohotka, uključujući novčane transfere, kako bi se ublažio rizik od ponovnog oživljavanja dečijeg i prinudnog rada.
- ▶ Jačanje inspekcija rada za praćenje dečijeg rada i prinudnog rada putem video-praćenja, OSH (Occupational Health and Safety = zdravlje i sigurnost na radu) obuke i slično.
- ▶ Prikazivanje sanacijskih modula o dečijem radu i prinudnom radu u programe učenja na daljinu sponzorirano od strane vlade.
- ▶ Podršku i promociju elektronskih i daljinskih platformi koje mogu olakšati socijalni dijalog.

Srednjoročne mere mogu obuhvatati:

- ▶ Sprovođenje istraživanja radi otkrivanja novonastalih modela dečijeg rada, prinudnog rada i trgovine ljudima.
- ▶ Zemlje koje su usvojile listu opasnih zanimanja da istu revidiraju u skladu sa uticajem COVID-19.
- ▶ Omogućavanje obrazovanja i obuka i sigurne i po zdravlje bezbedne radne prakse, besplatno pružanje lične zaštitne opreme i pristup javnim zdravstvenim uslugama.
- ▶ Jačanje kapaciteta poslodavaca za podizanje svesti o OSH i ulaganju u sigurne uređaje i opremu.
- ▶ Podrška zemljama u implementaciji OSH sistema sposobnih za prepoznavanje opasnog posla i uklanjanje adolescenata iz opasnosti.
- ▶ Podrška zemljama da prilagode postojeće nacionalne politike o dečijem radu i prinudnom radu sa posledicama pod uticajem COVID-19.
- ▶ Praćenje upotrebe javnih programa za vanredne situacije i mogućih rizika od prinudnog rada
- ▶ Blisku saradnju sa odborima za obrazovanje i ministarstvima, kako bi se povećao ponovni upis nakon krize i kada se škole ponovo otvore, kako bi se smanjio broj dece koja napuštaju obrazovne sisteme i prelaze u dečiji rad.

Dugoročne mere mogu obuhvatati:

- ▶ Zagovaranje za produženje socijalno-ekonomskih merakoje su zemlje usvojile tokom krize, kao što su jačanje nacionalnih budžeta za javno zdravlje, obrazovanje i za proširenje obuhvata socijalnom zaštitom i mere ekonomskog podsticanja za ugroženo stanovništvo. Takve mere će imati pozitivan uticaj na borbu protiv dečijeg rada i prinudnog rada.
- ▶ Promovisanje inovativnih tehnologija sa kojima se eksperimentiralo tokom krize, posebno za učenje na daljinu, obuku i praćenje, kako bi ih učinili sistemskim.
- ▶ Garancije da se kratkotrajni i srednjoročni odgovorijačaju u kontekstu dugotrajnih efekata krize, prema dostizanju SDG i u skladu sa međunarodnim standardima rada. Ovo uključuje podršku institucionalizovanim i koordinisanim merama socijalne zaštite.

Transferi novca za rešavanje dečijeg rada

Novčani transferi imaju za cilj da olakšaju ekonomsku ranjivost domaćinstava pružanjem podrške u kešu. Posebno u kombinaciji sa intervencijama za smanjenje troškova školovanja i zdravstvene zaštite i poboljšanje njihovog kvaliteta. Dokazale su se kao važno sredstvo politike za eliminaciju dečijeg rada. Programi poput meksičkog Prospera i CESSP programa stipendija Kambodže, merljivo su smanjili dečiji rad. Analiza ILO otkrila je da su takvi programi za transfer gotovine jedan od glavnih pokretača skoro 40-odstotnog pada dečijeg rada od 2000-2016.

► Finansiranje

U koordinaciji sa svojim partnerima, na realizaciji svetskih razvojnih ciljeva, ILO je izvršila rebalans, od 21 milion US \$, svog budžeta namenjenog finansiranju postojeće saradnje razvojne Agende kako bi reagovala na pandemiju COVID-19.

Proces je u toku.

Kako bi odgovorila na gore navedene potrebe, ILO ima za cilj da poveća svoju podršku Alijansi 8.7 i da uz 5 zemalja u razvoju podrži i 5 posebno ugroženih zemalja, čime bio obuhvaćen oko milion novougrožene dece, zajednica i porodica. Zajednice i grupe koje podržava ILO suočavaju se, zbog pandemije COVID-19, sa još većim novim teškoćama, i zbog gubitka sredstava za život, i sve većoj izloženosti eksploataciji.

Cilj ILO je, da zajedno sa UN, nikoga ne ostavi isključenog. IPEC će podržati ovih 10 zemalja kroz programe razvojne saradnje koji će biti deo odgovora UN-a na COVID-19 na nivou tih država.

ILO će ojačati i preusmeriti svoju stalnu saradnju sa agencijama UN-a kao što su FAO, IOM, UNICEF i UNDP, kao i sa Svetskom bankom, kako bi reagovao na uticaj COVID-19.

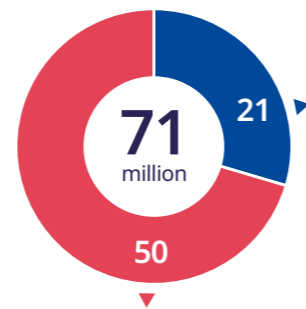
Ukupan budžet potreban za sprovođenje kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih mera u 10 gore opisanih zemalja iznosi 71 milion US\$. Pošto je IPEC već izdvojio 21 milion US\$ za sprovođenje ovih mera, ILO apeluje na donatore da sa 50 miliona američkih dolara nadoknade jaz u finansiranju.

Procenjuje se da će se trenutni zahtevi za finansiranjem i potrebama zemalja povećavati, posebno u najmanje razvijenim zemljama.

Potreban budžet

US\$ **71**million

Period: June 2020-June 2022

Nedostajući budžet

US\$ **50**miliona

Period: Jun 2020-Jun 2022

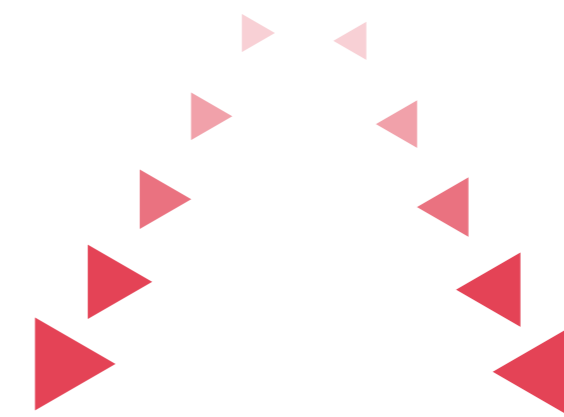
Već dodeljen budžet

US\$ **21**million

Period: april-december 2020

10 zemalja

5 zemalja u razvoju Alijanse 8.7
i 5 posebno ugroženih zemalja

Povećati obim

1 milion

ranjiva deca, zajednice i porodice

© Lisa Kristine

Fundamental Principles and Rights
at Work Branch (FUNDAMENTALS)

Governance and Tripartism Department

International Labour Office
Route des Morillons, 4
1211 Geneva 22 - Switzerland

ilo.org/ipec-plus

Copyright © International Labour Organization 2020
Published in May 2020